

GREGORY
BOYLE

TATTOOS

op mijn

HART

Een priester
werkt met
jeugdbendes in
Los Angeles

Inhoud

Voorwoord	9
<i>Inleiding: Dolores Mission en Homeboy Industries</i>	15
1. God ... denk ik	33
2. Schaamte en zelfhaat	54
3. Compassie	75
4. Water, olie, vlammen	97
5. Het trage werk	123
6. Jurisdictie	143
7. Gods genietende Geest	160
8. Succes	180
9. Zielsverwantschap	201
Dankwoord	227
Nawoord	233
Over de auteur	237

Voorwoord

Volgens mij heb ik meer dan tien jaar lang geprobeerd om dit boek te schrijven. Mensen moedigden me aan om dit te doen, maar nooit had ik genoeg discipline (of tijd). Alle verhalen en anekdotes die in dit boek staan, waren opgeslagen in de “schijfruimte” van mijn hersens. Ik zocht er al een langere tijd een vaste bestemming voor. Vaak kon ik deze verhalen kwijt in de overwegingen die ik houd tijdens de missen in de vijftientig detentiecentra waar ik de eucharistie vier (jeugdgevangenissen, rehabilitatiecentra, reclasseringscentra). Ter illustratie bij het evangelie vertel ik drie verhalen, en vlak voor de communie vertel ik er vaak nog één. Vlak na de mis greep een homie een keer mijn beide handen vast, en keek me in de ogen. “Dit is mijn laatste mis in dit kamp. Op maandag ga ik naar huis. Ik ga je verhalen missen. Je vertelt goede verhalen. En ik hoop ... dat ik je verhalen nooit meer hoef te horen.”

Naast het werk dat ik in gevangenissen doe, geef ik jaarlijks bijna tweehonderd lezingen voor maatschappelijk werkers, ordehandhavers, studenten aan universiteiten, kerken en docenten. Ook daar haal ik deze verhalen van stal. Ze vormen de bouwstenen van dit boek, die ik geprobeerd heb met een rode draad te verbinden. Met een beetje geluk kunnen ze onze beperkende kaders afbreken en onze blik verruimen. Onlangs kreeg ik met kanker te maken, en zo ben ik gaan beseffen dat de dood ook voor mij geen uitzondering zal maken. Me bewust van het feit

dat niemand van ons het er levend vanaf gaat brengen, vroeg ik aan mijn provinciaal, John McGarry, s.j., toestemming om vier maanden met verlof te gaan. Deze tijd werd me gegund, en zo werd ik naar Italië gestuurd. Dan snap je ook meteen waarom er zoveel pastavlekken op de pagina's zitten.

Wat dit boek ook moge zijn, het is heel veel niet. Het zijn geen memoires van de afgelopen ruim twintig jaar waarin ik met bendeleden werkte. Ook is er geen chronologische volgorde die ik zal aanhouden, al geef ik in vogelvlucht een overzicht van Dolores Mission en de geboorte en begintijd van Homeboy Industries, want iets van context is wel nodig. De lezers die meer willen weten over de begintijd van Dolores Mission verwijs ik naar *G-Dog and the Homeboys* van Celeste Fremon. In dit fantastische boek geeft Celeste een levendige weergave van de jonge mannen en vrouwen die tijdens de vroege jaren 90 in die gemeenschap worstelden met het fenomeen bendes. Het materiaal in dit boek is recent geüpdatet, en het is daarmee een nog grondiger onderzoek naar de sociologie van bendes geworden dan het al was. (Vanuit het hele land schrijven jonge bendeleden mij naar aanleiding van het boek van Celeste, dat hen diep geraakt heeft. De meesten van hen zeggen dat dit het enige boek is dat zij tot nu toe gelezen hebben.)

Mijn boek is geen handleiding “hoe om te gaan met bendes”. Het biedt geen uitvoerig plan om het ontluikende bendeleven in steden te voorkomen en aan te pakken.

De thema's die een rode draad vormen door het boek, zijn vooral de dingen die er voor mij toe doen. Ik ben al 37 jaar jezuïet en al 25 jaar priester. Het zou voor mij dan ook een onmogelijke opgave zijn om deze verhalen te delen zonder het daarbij te hebben over God, Jezus, compassie, zielsverwantschap, verlossing, genade en onze menselijke roeping om van elkaar te genieten. Als er iets is waar deze verhalen je toe willen uitdagen, dan is dat het te lijf gaan van het gevaarlijke misverstand dat sommige

levens er meer toe doen dan andere. William Blake schreef: “We zijn voor een tijdje op aarde gezet, opdat we mogen leren de stralen van de liefde uit te dragen.” Dit is uiteindelijk wat ons allemaal met elkaar verbindt, bendeleden en niet-bendeleden: we proberen, zo goed en zo kwaad als dat gaat, te leren hoe we de stralen van de liefde kunnen uitdragen.

Nog even een opmerking over hoe ik te werk ben gegaan. In vrijwel alle gevallen heb ik niet de echte namen gebruikt van de jonge mannen en vrouwen van wie ik de verhalen deel, met uitzondering van de anekdotes waarin de naam zelf het onderwerp is van het verhaal. Ook noem ik nergens de namen van specifieke bendes waar ik over schrijf. Onze gemeenschappen hebben al met genoeg pijn en ellende te maken gehad, en ik wilde ze via deze pagina's niet aan nog meer blootstellen. De gebeurtenissen in dit boek heb ik geprobeerd zo accuraat mogelijk weer te geven, daarbij puttend uit mijn herinneringen. Ik bied, *antemano* [bij voorbaat], mijn excuses aan, mocht ik details, personen of nuances over het hoofd hebben gezien die anderen, die bekend zijn met deze verhalen, wel zouden hebben vermeld.

Ik ben geboren en getogen in de “bende hoofdstad van de wereld”, Los Angeles, Californië, iets ten westen van het gebied waar ik bijna een kwarteeuw gewerkt heb. Ik had twee fantastische ouders, vijf zussen en twee broers. Ik leidde een comfortabel leven, ging naar katholieke privaatscholen en had, vanaf dat ik oud genoeg was om te werken, altijd een baan. “De plek waar dromen werkelijkheid worden” was niet Disneyland, maar het huis waar ik woonde, aan de Norton Avenue. Als tiener had ik geen bendelid herkend als er eentje op me af was gekomen om me te *fommen* [in elkaar slaan]. Als ik bij een speurtocht in de buurt een bende had moeten vinden, dan was me dat niet gelukt. Ik durf wel te beweren dat ik me als tiener in L.A. onmogelijk had kunnen aansluiten bij een bende. Dat had ik gewoon niet in

me. Maar dat maakt me op geen enkele manier moreel superieur ten opzichte van de jonge mannen en vrouwen met wie je in dit boek kennis gaat maken. Integendeel. Ik ben steeds meer gaan beseffen dat de dag waarop ik nobeler, moediger of dichter bij God ben dan de lui waarover je in dit boek leest, nooit zal komen.

In Afrika zeggen ze dat een mens een mens wordt door andere mensen. Het staat buiten kijf dat ik dankzij de homies meer mezelf ben geworden. Ik heb, onder hun geduldige begeleiding, geleerd om Christus, die in hen leeft, te aanbidden. Met Gerard Manley Hopkins zeg ik: “Ontmoet ik Hem, dan groet ik Hem, en ik zegen als ik versta.”

Een van de homies die ik heb leren kennen, heet Sharkey. Hij was bepaald geen makkelijk geval. Op een dag besluit ik het helemaal anders aan te pakken met hem, en hem op heterdaad te betrappen, niet op iets verkeerd, maar juist op iets goeds. Ik realiseer me dat ik te streng en veeleisend voor hem ben geweest, terwijl hij zijn uiterste best doet. Dus vertel ik hem voor de verandering hoe heldhaftig hij is en dat de moed waarmee hij nu zijn leven aanpakt, zoveel dapperder is dan de lege “stoerheid” van zijn verleden in de *barrio*. Dan zegt hij: “*Damn, G ...* Dat ga ik op mijn hart laten tatoeëren.”

En zo hoop ik dat deze verhalen, in mijn bescheiden poging een goede plek voor ze te vinden, getatoeëerd worden op ons collectieve hart. Dit boek is niet gericht op het oplossen van het bende probleem, maar heeft wel als doel om onze cirkels van vriendschap en relaties uit te breiden. Ik wil niet alleen een menselijk gezicht geven aan de bendeleden, maar hoop ook dat we onze eigen wonden herkennen in de gebroken levens en heftige worstelingen van de mannen en vrouwen in deze verhalen.

De menselijke gastvrijheid die we met elkaar gemeen hebben, hunkert ernaar om een plek te vinden voor iedereen die buiten de boot valt. Dan worden we degenen die we diep vanbinnen al

zijn, dan verspreiden we het licht van God. Misschien kunnen we elkaar leren hoe we die stralen van liefde moeten dragen. Misschien kunnen we elkaar helpen om mens te worden. Thuis bij onszelf.

Inleiding:

Dolores Mission en Homeboy Industries

In de zomers van 1984 en 1985 werkte ik als kapelaan van Dolores Mission Church, de armste parochie van het aartsbisdom van Los Angeles. In 1986 werd ik pastoor van deze kerk. Aanvankelijk was het idee dat ik naar de Santa Clara-universiteit zou gaan, om het vrijwilligerswerk van de studenten te begeleiden, maar Bolivia bracht daar verandering in. Ik kan niet uitleggen hoe de armen in Bolivia mij tijdens het jaar 1984-85 bekeerd hebben, maar ze keerden me binnenstebuiten, en vanaf toen wilde ik alleen nog maar met hen optrekken. Dit besluit was van mijn kant puur zelfzuchtig. Ik wist dat de armen me een bijzondere toegang konden verlenen tot het evangelie. Vanzelfsprekend wilde ik me daarmee omringen. Toen ik dit verlangen deelde met mijn provinciaal, werd ik naar Dolores Mission, in plaats van naar de Santa Clara-universiteit, gestuurd, waar ik de jongste pastoor werd in de geschiedenis van het bisdom. De kerk was al ongeveer veertig jaar in Boyle Heights gevestigd, genesteld tussen twee enorme socialewoningbouwprojecten, Pico Gardens en Aliso Village. Gezamenlijk vormden deze twee projecten het grootste geheel van sociale woningbouw ten westen van de Mississippi. Toen ik er arriveerde, waren er acht actieve bendes, zeven Latijns-Amerikaanse en één Afrikaans-Amerikaanse. (In 1986 was 25 procent van de mensen in deze socialewoningbouwprojecten

Afrikaans-Amerikaans, inmiddels is 99,9 procent Latino.) In die tijd stond het Pico-Aliso-gebied bekend als deel van de stad met de meeste bende-activiteit. Als Los Angeles de bende hoofdstad van de wereld was, dan was ons gebiedje, dat op de kaart zo groot als een postzegel was, de bende hoofdstad van L.A. De eerste keer dat ik een jonge persoon begroef die gedood werd in bende geweld, was in 1988. Hierna heb ik, tot op het moment van schrijven, nog eens 167 keer deze verdrietige taak moeten uitvoeren.

De eerste die ik begroef, was een achttienjarige jongen. Hij was de helft van een eeneiige tweeling. Zelfs de familie had er moeite mee om hem en zijn tweelingbroer uit elkaar te houden. Bij de begrafenis wierp Vicente een blik in de kist van zijn broer Danny. Ze droegen identieke kleren. Het was alsof iemand een spiegel op de onderkant had geplaatst en Vicente naar zichzelf keek. Omdat dit mijn eerste begrafenis van deze aard was, is dit beeld me altijd bijgebleven – een jongeman die naar zijn eigen spiegelbeeld staart – als een metafoor voor bende geweld in al zijn zelfvernietiging.

In die tijd waren er zo veel middelbare scholieren die bij bendes betrokken waren en van school waren gestuurd, dat hun voortdurende aanwezigheid bij de projecten tijdens schooltijd geweld en grootschalige drugshandel tot gevolg had. Het eerste wat we als parochiegemeenschap deden als reactie hierop, was het openen van een alternatieve school, Dolores Mission Alternative (DMA), in 1988. De school trok verschillende bendeleden naar de basisschool van Dolores Mission, op de derde verdieping van een voormalig klooster. Gevechten waren aan de orde van de dag, en het was een uitdaging om het personeel lang in dienst te houden. Zo was er een schoolhoofd dat maar twee dagen bleef, en verschillende docenten die het na één les alweer voor gezien hielden.

Met de komst van deze school kwam er ook een nieuwe hou-

ding in de parochie. Voorzichtig werd er een deurmat met welkomstboodschap voor de ingang geplaatst. Er kwam ruimte voor een nieuw besef van wat “kerk” is, als een open en inclusieve gemeenschap, in plaats van het hermetisch afgesloten model dat de “goede mensen” binnenliet en de “slechte mensen” buitensloot. De christelijke basisgemeenschappen (*Comunidades Eclesiales de Base* – CEB’s) waren groepen mensen uit de parochie, met name vrouwen, die gezamenlijk reflecteerden op hoe het evangelie concreet van invloed was op hun levens. Hun reflecties brachten hen ertoe om zich uit te strekken naar de bendes in het gebied van hun projecten. Ze organiseerden maaltijden met *carne asadas* (gegrild vlees) en andere bijeenkomsten om de bendeleden duidelijk te maken dat zij niet onze vijanden zijn. Een van de CEB’s organiseerde zelfs een Thanksgiving-maaltijd voor homies die nergens heen konden. Ze wilden naar de bendeleden overbrengen: “Jullie zijn onze zonen/dochters – of we jullie nou ter wereld brachten of niet.”

Ik weet nog dat ik op een vroege zondagochtend voor een afzetlint stond, bij onze kerk om de hoek. Op de grond lag het lichaam van een bendeledid, deels bedekt met een laken. Zijn hoofd en bovenlichaam lagen onder het laken, en alleen zijn veel te grote korte *Dickies*-broek, zijn witte kniekousen en een paar blauwe *Nike Cortez* – destijds een standaardoutfit van bendeleden – waren zichtbaar. Hij woonde niet in de deze buurt, en wie weet wat hij van plan was hier te doen. Pam McDuffy, een activistisch ingestelde moeder in de gemeenschap, kwam naast me staan en sloeg een arm om mijn middel. Ze hilde. “Ik heb geen idee wie dat kind is, maar hij was de zoon van een moeder.”

Al snel kwamen bendeleden in de kerk chillen. De garage werd een soort krachthonk, en bij de klokkentoren stonden altijd zo’n tien bendeleden bij elkaar, sigaretten rokend en de tijd dodend. Ik besepte dat zolang ze in de buurt van de kerk waren, ze geen ravage in hun gemeenschap aanrichtten. Niet alle parochianen

stonden om deze ontwikkeling te springen, en uiteindelijk steeg er zoveel gemor op dat ik me gedwongen voelde een vergadering bijeen te roepen. De parochiezaal zat helemaal vol. Dit was het moment waarop ik of het vertrouwen van de gemeenschap zou krijgen of mijn parochianen me zouden zeggen: “Daar is het gat van de deur.”

Ik hield wijselijk mijn mond, maar kreeg hulp van twee vrouwen uit de gemeenschap, Teresa Navarro en Paula Hernandez. Als zij spraken, dan werd er geluisterd. Het enige wat ze hoefden te doen, was verwijzen naar Jezus: “In deze parochie helpen we benedeleden omdat Jezus dat ook gedaan zou hebben.” Er werd geapplaudisseerd en de discussie was voorbij.

Al snel organiseerden de vrouwen optochten (*caminatas*) langs de projecten, vaak op de momenten dat er veel spanningen leefden, en schietpartijen aan de orde van de dag waren. Het *Comité Pro Paz* (Commissie voor Vrede), zoals de vrouwen zichzelf noemden, bezocht brandhaarden. Hun zachte biddende en zingende aanwezigheid kalmeerde de benedeleden, die op het punt hadden gestaan om ten strijde te trekken.

Uit een van die optochten, in 1988, kwam Homeboy Industries voort. Gewapend met folders met daarop de tekst “Een baan voor een toekomst”, liepen honderden vrouwen naar de fabrieken in de buurt van de huisvestingsprojecten. Elke bedrijfsleider kreeg een folder overhandigd. Het was duidelijk geworden dat benedeleden vooral op zoek naar werk waren. Het enige waar ze het over hadden, was het hebben van *djoenta* [werk]. We wachtten op vacatures van de fabrieken, maar die kwamen niet. Wel werd er een organisatie geboren: *Jobs for a Future* – waarbij aanvankelijk winstgevend werk gezocht werd voor de benedeleden uit Pico-Aliso.

Dit programma, dat door de parochie geleid werd, organiseerde projecten waarbij grote aantallen benedeleden ingehuurd werden: het bouwen van een kinderdagverblijf, het opruimen

van de buurt, het verwijderen van graffiti, inrichting en onderhoud. Bendeleden kwamen terecht in uiteenlopende bedrijven en non-profits. *Jobs for a Future* betaalde hun salaris. Ik schreef in die tijd meer cheques uit dan een gemiddeld congreslid van de V.S. We verkeerden voortdurend in een hachelijke spanning. Het geld was er nooit als je het nodig had, en toch kwam het altijd op tijd.

In deze periode promoveerde ik een heel aantal wapenstilstanden, staakt-het-vuren en vredesverdragen. Ik was veel tijd kwijt met diplomatie, waarbij ik tussen de verschillende buurten ping-pongde (net als de bendeleden, wissel ik de woorden “bende” en “barrio” af; beide betekenen “bende”), met vredesverdragen die door beide strijdende partijen ondertekend werden. In sommige gevallen ging het om pyrrusoverwinningen, zoals een afspraak dat er niet meer in huizen geschoten zou worden.

Al snel viel het me op dat alle partijen zich direct positief uitlieten over het vredesproces zodra ze benaderd werden.

“Ja, G [afkorting van mijn naam Greg; zo noemen de meeste homies me], laten we aan een vredesverdrag werken.”

Maar zodra je ze bij elkaar bracht, konden ze het niet laten om elkaar uit te dagen. Uiteindelijk stopte ik met dit soort bijeenkomsten. Net als de Sovjet-Unie en de Verenigde Staten, zette ik de details van de vrede van tevoren uiteen, en liet ik de betrokkenen het verdrag ondertekenen.

Dat was toen; dit is nu. Ik heb er geen spijt van dat ik aan dit soort wapenstilstanden en verdragen heb gewerkt, maar ik zou het nooit meer doen. Het onbedoelde gevolg van dit soort bijeenkomsten was namelijk dat hiermee het bestaan van de bendes gerechtvaardigd werd, en dat het ze zuurstof gaf. Uiteindelijk besepte ik dat dit soort werk het bestaan van bendes in stand houdt.

De onrust van 1992 overtrof alles wat ik ooit eerder had gezien in Los Angeles. Toen ik tijdens de Watts-rellen in de zesde klas

zat, voelde ik me afgeschermd van wat er gebeurde – de onrust speelde zich op afstand af.

In 1992 was dat anders. De lucht, zwart van de rook, bereikte elke uithoek van de stad. Ik zat voor de ingang van een appartement van Pico Gardens, met naast me een reus van een bendelid, een echte *shot caller* [gangsterleider]. Toen alle andere homies buiten gehoorsafstand waren, richtte hij zich tot mij en zei hij met trillende en onzekere stem: “Dit is zeker het einde van de wereld, G?”

Ik stelde hem gerust: “Nee, natuurlijk niet.”

Maar eerlijk gezegd was ik er niet zo zeker van dat hij ongelijk had. De *National Guard* bezocht onze buurt, een paar dagen na die eerste explosie. Dat was niet nodig. In de armste gemeenschap van Los Angeles, waar iedereen de meeste chaos zou verwachten, waren geen explosies. We hadden zoveel benedelden strategisch in dienst genomen, en zij hadden er belang bij dat de projecten bleven bestaan. Ze konden zich die explosies niet veroorloven.

Iets in die trant had ik beweerd in een interview over de rel in de *Los Angeles Times*. Ray Stark had dit gelezen en nam contact met me op. Ray was een enorm succesvolle Hollywood-agent (Humphrey Bogart, Kirk Douglas) en een filmproducent van megasuccessen (*Funny Girl*). Zijn geliefde vrouw, Fran, was onlangs overleden, en Ray wilde iets doen aan het dreigende en groter wordende bendefenomeen. Bij onze ontmoeting kwam Ray met een aantal ideeën die ik respectvol van de hand moest wijzen. Uiteindelijk, nadat ik een hele reeks suggesties van tafel had geveegd (bijvoorbeeld het idee dat we ieder bendelid een eigen videocamera zouden geven, zodat we een documentaire zouden kunnen maken), raakte Ray geërgerd.

“Ik geef het op. Wat denk jij dat ik met het geld moet doen?”

Ik vertelde hem dat er een oude bakkerij te koop stond aan de overkant van de straat. Hij zou die kunnen kopen, en dan

zouden we daar benedeleden die met elkaar in de clinch lagen, bij elkaar kunnen brengen. We zouden het *The Homeboy Bakery* kunnen noemen.

Ray was meteen enthousiast. En zo startten we de afdeling economische ontwikkeling van *Jobs for a Future*. Een aantal maanden later stonden we met een tortillamachine in de *Grand Central Market*. Met meerdere bedrijven in beheer gingen we vanaf de zomer van 1992 door het leven als Homeboy Industries (en dus niet meer als *Jobs for a Future*).

Ons eerste kantoor bevond zich op het terrein van het kerkgebouw, maar ons tweede kantoor was een etalage op East First Street 1848. Hier bleven we van 1994 tot 2000. *White Memorial Hospital*, een ziekenhuis dat mijn werk met benedeleden al lange tijd ondersteunde, betaalde mijn huur. Op deze plek kwamen leden van de meer dan veertig bendes van de Hollenbeck Police Division (zo ongeveer tienduizend leden) af, op zoek naar een uitweg uit het bendeleven. Misschien hadden de benedeleden hier altijd al naar verlangd, maar bij gebrek aan een plek om heen te gaan, hadden ze niets met dit verlangen kunnen doen. Al snel namen we staf aan en richtten we een uitzendbureau op om werkgelegenheid te vinden in de privésector. We begonnen met het verwijderen van tatoeages, vanwege een bendelid met de naam Ramiro. Hij was nog maar net uit de gevangenis vrijgelaten, had een enorm strafblad, en op zijn voorhoofd stond *FUCK THE WORLD* getatoeëerd. Zijn hele voorhoofd verdween achter deze tatoeage. Hij vertelde me dat zijn zoektocht naar een baan niet zo goed verliep. Ik zag al voor me hoe hij bij McDonald's achter de kassa zou staan: "Wilt u er patat bij?" En hoe dan de moeders hun kinderen bij de armen zouden nemen en wegvluchten.

Dus nam ik hem in dienst bij de bakkerij, en stap voor stap verwijderden we de tekst op zijn voorhoofd. Sindsdien hebben we veel lasermachines en behandelaars erbij gekregen, die meer dan vierduizend behandelingen per jaar uitvoeren.

Dat hebben we allemaal te danken aan Ramiro (die inmiddels werkt als beveiligiger bij een filmstudio – van dat kwaadste moment van zijn leven is geen spoor meer te bekennen).

Bedrijven kwamen en gingen bij Homeboy Industries. Wat we bouwden, moesten we soms weer afbreken, maar alles wat het proberen waard is, is ook het mislukken waard. Zo begonnen we de *Homeboy*-loodgieters. Dat ging niet zo goed. Wie had dat kunnen weten? Mensen wilden geen bendeleden in hun huis, en ik had dat niet zien aankomen.

Tegen de tijd dat de eeuwwisseling naderde, hadden we meer ruimte nodig. We verhuisden naar ons derde hoofdkwartier, dat verderop lag, op East First Street 1916, in een gerenoveerde drukkerij. Op den duur begonnen we ons ook te richten op bendeleden buiten Boyle Heights. Inmiddels kwamen er tienduizend mensen per maand, uit vijfenveertig verschillende postcodegebieden. Leden van meer dan achthonderd bendes van overal uit het land kwamen naar ons toe, op zoek naar werk, om tattoos te laten verwijderen, voor therapie, casusbehandelingen en juridische hulp.

Aan het begin van 2007 waren we inmiddels zo uit onze voegen gebarsten dat we ons huidige hoofdkwartier, *Homeboy Bakery* en *Homegirl Café*, vlakbij Chinatown in het centrum van Los Angeles moesten vestigen. Ons meest succesvolle bedrijf is *Homeboy Silkscreen*, dat al die jaren op vakkundige wijze gerund is door Ruben en Christina Rodriguez. En zo zijn er nog vier andere bedrijven: *Homeboy Bakery*, *Homeboy/Homegirl Merchandising*, *Homeboy Maintenance* en *Homegirl Café*, waar vrouwen met strafbladen, jonge dames uit rivaliserende bendes, serveersters met een ietwat arrogante houding, met alle liefde je bestellingen opnemen.

In Los Angeles County schijnen zich 1.100 bendes te bevinden, met bijna 86.000 leden. Een groot aantal van deze jonge mensen weet Homeboy te vinden als ze op het punt komen dat ze “de handdoek in de ring gooien”.

Homeboy Industries is er niet voor degenen die hulp nodig hebben, maar voor degenen die hulp willen. In die zin zijn we een rehabilitatiecentrum voor bendeleden. De homies die naar ons toe kwamen, waren vaak niet klaar om de maatschappij in te duiken. Nadat ze uit de gevangenis waren vrijgelaten, kregen ze vaak hun eerste baantje aangeboden. Bij Homeboy Industries deden ze zogenaamde softskills op, zoals op tijd komen, überhaupt op komen dagen, en opdrachten uitvoeren van een irritante chef.

Dit alles bieden we, zonder er iets voor te vragen. We zijn een werkplek en een therapeutische gemeenschap. We zijn een trainingsprogramma en een bedrijf. We zijn al die dingen tegelijkertijd. Op het moment dat de homies zich wat vertrouwder voelen op de werkvloer, kunnen ze door naar beter betaalde banen. Ook geven we homies een kans om te werken met hun vijanden. Zo is het een soort “Verenigde Naties” van de bendes geworden. Als vijanden met elkaar samenwerken, dan heeft dat een ontwapenend effect op de straten. Zo kan de homie die bij ons in dienst is genomen, als vraag van een mede-bendelid krijgen: “Hoe kun je met die gast samenwerken?” Het is ongemakkelijk om zo’n vraag te beantwoorden, en het vereist altijd moed. Maar alleen de vraag al ontregelt de status quo.

Homeboy Industries kan uiteindelijk maar een beperkt aantal bendeleden inhuren en helpen. Al zijn er duizenden die steun bij ons hebben gevonden, dit blijft een druppel op een gloeiende plaat. In de stad Los Angeles is Homeboy Industries niet alleen een plek van concrete hulp, maar ook een symbool geworden. Meer dan twintig jaar lang heeft het deze vraag aan de stad gesteld: “Wat als we in bendeleden zouden investeren, in plaats van dat we hen opsluiten om zo van het probleem af te zijn?”

Na twee decennia heeft de stad Los Angeles ons als Homeboy Industries omarmd. We hebben de ruimte gekregen om onze visie te ontwikkelen op deze “toestand” en op hoe we er, deels, op kunnen reageren.

Een homie genaamd David, dakloos en aan heroïne verslaafd, is boos op zichzelf, en haalt zichzelf voortdurend door het slijk.

Op een dag zie ik hem tekeergaan tegen zichzelf. Ik wil hem wat opbeuren. “Kijk, David,” zeg ik tegen hem, “voordat je kunt lopen, moet je kruipen, en voordat je kunt rennen, moet je lopen.”

Tranen verschijnen in Davids ogen. “Ja, maar ik weet dat ik kan vliegen. Ik heb alleen wat wind nodig.”

Homeboy Industries wil die wind zijn.

Wanneer we oog in oog staan met het allerergste dat onze soort kan doen, en we huiveren bij het kennen van de smet in onszelf, dan breekt verwondering door het harnas van het verstand en daalt zij af in het hart.

– Denise Levertov

* * *

In 1992 openen we onze bakkerij. Zeven jaar later, in oktober 1999, brandt de bakkerij af. Om drie uur 's morgens word ik in paniek gebeld met dit nieuws. Als ik bij de bakkerij arriveer, zie ik dat die omringd is door brandweerwagens, waterslangen en laaiende vlammen. Vrouwen die bij verschillende projecten in die straat betrokken zijn, begroeten me en sluiten me in de armen. Met betraande gezichten beloven ze me dat, zodra de zon is opgekomen, ze aan de slag gaan om geld in te zamelen.

Een jong meisje omhelst me en zegt: “Maak je geen zorgen, G, we gaan wel auto's wassen.”

Ik moet toegeven dat ik aanvankelijk dacht dat het hier om opzettelijke brandstichting ging. Als ik dit zeg, dan gaan mensen er meteen van uit dat ik dacht dat het door bendeleden was aangericht. Maar dat heb ik nooit gedacht. De bakkerij was een symbool van hoop voor elk bendelid in deze regio. Het zou

ondenkbaar zijn dat zij deze plaats zouden vernietigen.

Maar we hadden veel vijanden in die begintijd. Er waren mensen die meenden dat het helpen van benedeleden betekende dat we instemden met hun slechte gedrag. Haatbrieven, doodsbedreigingen en bomdreigingen waren aan de orde van de dag, vooral nadat ik opiniestukken had geschreven in de *Los Angeles Times* (iets dat ik deed vlak voordat de brand uitbrak).

Met al die vijandigheid en haat die op ons gericht werden door felle tegenstanders van Homeboy, stelden we schertsend voor dat we ons antwoordapparaat beter konden veranderen in: “Bedankt voor het bellen naar Homeboy Industries. Uw doodsbedreiging telt.”

Op een dag hoorde ik vanuit mijn kantoor hoe een homegirl de telefoon opnam en tegen de beller zei: “Kom maar met je bom, *mutha fucka*. We *fommen* je.”

Ik vraag haar wie ze aan de lijn heeft.

Ze laat de hoorn zakken, en zegt verbijsterd: “O, een of andere gek die onze zaak wil opblazen.”

“Uh, luister *kiddo*,” zeg ik tegen haar, “misschien moeten we gewoon zeggen: ‘Nog een fijne dag verder en Gods zegen.’”

Op de dag van de brand weten de brandinspecteurs mij binnen een uur na mijn komst te vertellen dat de oorzaak van de brand, met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid, “natuurlijk” was. Het pand was dan ook tachtig jaar oud, met een bedrading van *aquel tiempo* (lang geleden). Er was kortsluiting opgetreden in de ventilator van de bakkerij, waardoor uiteindelijk het hele pand was geïmplodeerd.

Maar tijdens het eerste halfuur wisten we dit natuurlijk nog niet. En tijdens die onwetende ogenblikken komt er een verweerde Iers uitzienende brandinspecteur op me af.

“De eigenaar?” vraagt hij, terwijl achter hem de vlammen door het dak van de bakkerij laaien.

“Ja.”

“Uh,” zegt hij, “kunt u een reden bedenken dat iemand dit vuur zou hebben aangestoken?”

“Nee.”

“U heeft nooit te maken gehad met, uh ... ontevreden werknemers bijvoorbeeld?”

“Nee,” antwoord ik. “De ontevreden werknemers werken nog steeds voor me.”

Ik had behoefte aan wat luchtigheid. Hij kennelijk niet. Er verscheen nog niet eens een klein glimlachje op zijn gezicht.

“U bent bekend met deze buurt?” Hij fluistert het, en kijkt afkeurend om zich heen. “Ik bedoel ... het staat bekend om zijn tuig.”

Alsof ik dat zelf niet wist.

“Nou,” zeg ik hem, “dan zitten we hier goed, want bij Homeboy Industries” – nu begin ik te fluisteren – “nemen we alleen tuig in dienst.”

Wederom geen glimlach.

De volgende dag wisten we alle werknemers van de bakkerij te bereiken om ze op de hoogte te stellen van wat er was gebeurd. Eentje kregen we echter niet te pakken. Zijn naam was Lencho. Dus als het moment komt dat hij ingeroosterd is, stapt Lencho uit de bus, in zijn perfect gestreken witte uniform, waarop aan de ene kant *Homeboy Bakery* en aan de andere kant zijn eigen naam prijkt. Hij loopt met lichte tred naar de parkeerplaats.

Zodra hij daar arriveert, ziet hij de troep, doorweekt na het blussen. Hij ziet hoe de rook nog uit het ruime gat van het dak omhoogkomt. Hij ziet hoe zijn collega's, stuk voor stuk rivalen uit bendes die elkaar vijandig gezind zijn, het puin doorzoeken. Niemand hoeft hem iets uit te leggen. Hij staat daar, aan de grond genageld, begraaft zijn hoofd in zijn handen, en barst in huilen uit.

Wat daar in het puin lag, was de reden dat hij deze ochtend uit zijn bed gekomen was. En minstens zo belangrijk: de reden

dat hij zich de avond ervoor niet in een *gangbang* had gestort. De band die hij met zijn collega's, voormalige vijanden, had, was dieper dan alles wat hij ooit had gekend in zijn familie, en zeker sterker dan de band die hij in zijn bende had gehad. Alles wat we konden doen, was hem omringen met liefde en de belofte dat we het zouden herbouwen.

Tien jaar later is hij weer terug, en werkt hij in de gloednieuwe bakkerij.

* * *

De oorspronkelijke bakkerij was vanaf de eerste week enorm beroemd. Bijna dagelijks kwamen er media op af. Er werden artikelen geschreven, vergezeld van foto's met daarop vijanden die zij aan zij werkten. Van over de hele wereld ontvingen we groepsreizigers. Busladingen Japanse toeristen kwamen langs. We hebben zelfs zakelijke adviseurs van prins Charles over de vloer gehad.

De wereld van de Britse bekaktheid ontmoet die van de homies.

In die periode was Luis onze voorman. Hij was midden twintig, en was misschien wel een van de allergewiekste drugsdealers die onze gemeenschap ooit gekend heeft. We kenden elkaar al meer dan tien jaar. Elke baan die hem werd aangeboden, wees hij vriendelijk maar kordaat af. Luis was zo slim en gevat als maar kan.

Hij zei bijvoorbeeld: "Vroeger speelden wij *Kick the can* [een soort verstoppertje]. Maar de *scotoe* [politie] ook: *Kick the Mexican* of *Kick the PuertoRi-can*." ("Schop de Mexicaan" of "Schop de Puerto Ricaan".)

Hij werd nooit gepakt. Daar was hij te slim voor. Als er agenten in de buurt waren en hij naast me stond, dan mompelde hij: "*Beam me up, Scottie*." Maar toen zijn dochter Tiffany geboren werd, veranderde er veel. Hij wilde in de bakkerij werken, en met zijn natuurlijke leiderschapskwaliteiten werd hij al snel chef.

Zo werkte hij niet alleen met voormalige rivalen, maar moest hij ook leidinggeven aan hen, wat nog wel een tikkeltje lastiger is.

Op een dag krijgen we een vreemd verzoek van een aantal boeren uit de Central Valley van Californië. Ze willen de bakkerij zien. Het hoort bij de taakomschrijving van Luis dat hij de busladingen en filmploegen ontvangt. Hij heeft een hekel aan dit onderdeel van zijn werk, en van zijn geweeeklaag hierover kun je ernstige hoofdpijn oplopen.

“Mot dit echt?”

Op de dag van hun bezoek wachten hij en ik op de bus met boeren, terwijl ik me probeer te verzetten tegen zijn gejammer, dat als een zwerm zoemende muggen om me heen vliegt.

Eindelijk is daar dan de bus. Ik zwaai en wijs op de gereserveerde plek op onze wat primitieve parkeerplaats. Het is zo'n ultramoderne strakke en gelikte bus, voorzien van een microfoon voorin, waardoorheen de gids zijn mededelingen doet.

Luis doet alsof hij de gids is. “Welkom bij Homeboy Bakery,” spreekt hij met een nasale en verveelde stem. “Aan uw linkerhand ziet u bendeleden in hun natuurlijke habitat.”

Hij houdt zijn vuist voor zijn mond, zodat zijn stem luider klinkt. “Houdt u alstublieft uw handen binnenboord. Probeer de homies niet te voeren. Ze zijn nog niet tam.”

“*Cállate, cabrón* [hou je bek, dude],” zeg ik door het deel van mijn mond dat niet glimlacht, terwijl ik de bezoekers uit het boerenland verwelkom als ze uit de bus stappen.

Later die dag bezoek ik de bakkerij, die een paar straten van mijn kantoor verwijderd is. Als ik Luis zie, denk ik meteen weer aan de rondleiding van eerder die dag.

“Ey,” vraag ik hem, “hoe ging de rondleiding?”

“*Damn, G.*” Hij schudt zijn hoofd. “Wat hebben jullie, *bakra's*?”

Ik was daadwerkelijk nieuwsgierig naar wat wij hebben.

“Ik weet het niet, *wat* hebben wij?”

“Ik bedoel, *damn*,” zegt hij, “ze zeggen de hele tijd het woord ‘GEWELDIG’”.

“Doen we dat?”

“Ik zweer het je. Kijk. Al die *gabachos* [witte mensen] komen hier binnenlopen, en alles is *firme* en schoon en de machines werken goed, en ze zeggen: ‘Deze plek is GEWELDIG.’ En dan zien ze de homies, je weet toch, vijanden die helemaal *firme* samenwerken, en ze zeggen: ‘Jullie mensen zijn GEWELDIG.’ Dan proeven ze ons brood en dan: ‘Dit brood ... het is GEWELDIG.’ Ik bedoel, *damn*, G, waarom zeggen witte mensen de hele tijd ‘GEWELDIG?’”

Ik zeg dat ik het niet weet. Maar geloof me, bij elke gelegenheid die voortaan volgt, zeg ik hoe ‘GEWELDIG’ hij is, gewoon om hem een beetje te jennen.

Iets van vier maanden later, het is bijna sluitingstijd, kom ik ’s avonds bij de bakkerij. Luis ziet mij vanuit het gebouw het parkeerterrein opkomen, en haast zich naar buiten. Hij is opgetogen, al staat “enthousiasme” niet in zijn woordenboek. Daar is hij te cool voor. Hij geeft me amper de tijd om uit mijn auto te komen.

“Ey G,” zegt hij, dolblij dat hij me ziet. “Je gaat nooit geloven wat gisteren na mijn werk gebeurde.”

Hij vertelt me vervolgens dat hij na zijn werk zijn vierjarige dochtertje Tiffany op ging halen van de oppas. Hij zet haar in de auto, en ze rijden naar hun kleine appartement, waar Luis, voor het eerst, huur betaalt met eerlijk verdiend geld. Hij doet de voordeur open, en Tiffany rent naar binnen door de gang, naar hun bescheiden *sala* [woonkamer]. Ze staat op de grond, en strekt haar armen uit en neemt de hele ruimte op met haar ogen. Dan verklaart ze, met een brede glimlach: “Dit ... is GEWELDIG.”

Luis kijkt naar me en zegt: “Ik dacht dat ze zich als een *bakra* ging gedragen.”

Hij vertelt me dat hij zich naar haar toe boog, en zijn handen op zijn knieën plaatste ter ondersteuning.

“Wat is er geweldig, *mija* [mijn dochter]?”

Tiffany drukt haar hand tegen haar hart aan, en roept uit:
“HIER WOON IK!!!”

Op dat moment stokt Luis’ stem in zijn keel. We kijken elkaar in de ogen, die vervolgens vochtig worden. We blijven elkaar aanstaren, terwijl tranen over onze wangen stromen. Na wat langer voelde dan het in werkelijkheid was, verbreek ik de stilte.

Met mijn vinger wijs ik naar hem. “Jij ... hebt ... dit ... gedaan. Je had nooit een thuis in je leven – maar nu wel. Jij hebt dit gedaan. Je was de grootste drugsdealer in de stad. Daar ben je mee gestopt, en toen ben je bakker geworden. Jij hebt dit gedaan. Je had nooit een vader in je leven – en nu ben je er zelf een ... En ik vind het vreselijk om dit tegen je te zeggen ... maar ... je bent geweldig.”

En ik vind het vreselijk om dit tegen *jou* te zeggen, maar de eerste keer dat ik dit verhaal uit mijn geheugen opviste, was bij de begrafenis van Luis. Hij deed niets fout op die woensdag dat hij vermoord werd. Hij laadde de achterbak van zijn auto in, en stond op het punt om met vrienden te gaan kamperen. Twee bendeleden, met bedekte gezichten, betraden het territorium van hun “vijand”, klaar om toe te slaan op het moment dat hij niet uit z’n doppen zou kijken. *Dat is nu*, dachten ze bij zichzelf. Ze liepen op hem af en executeerden hem.

Het “geweldige” verhaal vertelde ik bij de begrafenis van Luis, vooral vanwege de vragen die ik had gekregen, van zijn vrienden en van homies in de week tussen zijn dood en begrafenis.

“Wat heeft het voor zin,” vroegen ze, “om goed te doen ... als dit met je kan gebeuren?”

Dat was een goede vraag, die een goed antwoord verdiende. Ik vertelde aan die volle kerk dat Luis een mens was die de waarheid over hemzelf op het spoor was gekomen, en blij was met wat hij aantrof.

Juliana van Norwich, een veertiende-eeuwse Engelse mystica,

zag de worsteling van het leven als het tot de ontdekking komen dat God “onze kleding” is, “die ons liefdevol induffelt en omwikkelt.”

Dit ontdekken, dat was het levenswerk van Luis. Hij omarmde deze goedheid – dit “geweldig-zijn” – en niets was meer wat het was. En wat stelt de dood uiteindelijk nog voor, als we dit weten? Geen kogel krijgt dat kapot.

In de Maantaal

Geef het maar toe:

Iedereen die je ziet, je zegt tegen hen:

“Heb me lief.”

Natuurlijk doe je dat niet hardop;

Want anders,

Dan zou iemand de politie bellen.

Maar dan nog, sta hier eens bij stil,

Die enorme drang in ons tot verbinding.

Waarom niet diegene worden

Die leeft met in beide ogen een volle maan

Die voortdurend de woorden spreekt

In die zachte maan-

Taal

Die elk ander oog

Vurig verlangt

Te horen.

– Hafez

Jezuïet Gregory Boyle werkt al decennia met benedeleden, en deelt zijn levenslessen over God, Jezus, compassie, zielsverwantschap, verlossing, genade en onze menselijke roeping om van elkaar te genieten. Met sprankelende humor en hartverwarmende naastenliefde vertelt Boyle over zijn ervaringen. Van de zwaar getatoeëerde Cesar kun je leren hoe diep Gods liefde gaat. De jonge Lula laat zien hoe belangrijk het is dat je gezien en erkend wordt. En Pedro leert dat geduld belangrijk is om je doelen te bereiken. Een rauw en hoopvol boek dat je uitdaagt altijd te blijven geloven in het goede.

‘Een bijzondere weerspiegeling van een leven dat gewijd is aan het hervormen en het in de goede richting wijzen van de levens van talloze jonge benedeleden.’

Martin Sheen

KokBøekencentrum.nl
UITGEVERS | UTRECHT

NUR 700

9 789043 538640